

WYZER

HOT TOPICS

HOT TOPICS

HOT TOPICS

HOT TOPICS

HOT TOPICS 2025

Gemeenten staan voor grote opgaven.

Denk aan het beheersbaar houden van de zorg in het sociaal domein. Het omgaan met krappe middelen richting het ravijnjaar 2028. De krapte op de arbeidsmarkt. Of het bijbenen van technologische ontwikkelingen zoals kunstmatige intelligentie. Deze uitdagingen bieden ook kansen.

In deze hot topics zetten we een paar belangrijke thema's op een rij. Met alle uitdagingen en kansen die daarbij horen.

BELANGRIJKE THEMA'S

01

Impulsbudget

02

Ravijnjaar

03

Data & AI

04

Participatiewet in balans

01 IMPULSBUDGET

Toekomst leerwerkbedrijven: Kansen én keuzes voor gemeenten met het Impulsbudget

Met het oog op een toekomstbestendige sociale infrastructuur staan gemeenten voor een belangrijke opgave: het versterken van leerwerkbedrijven en het maken van scherpe keuzes binnen een krap sociaal domein. Het Impulsbudget, toegekend in de Miljoenennota 2025, biedt financiële ruimte én strategische kansen – mits gemeenten tijdig en doelgericht handelen.

Wat is het Impulsbudget?

- Financiële stimulans van €289,7 miljoen (2025–2034) voor gemeenten.
- Jaarlijkse decentralisatie-uitkering aan centrumgemeenten.
- Gericht op het versterken van leerwerkbedrijven en sociale infrastructuur.
- Afhankelijk van het doelgroepenregister gemeentelijke doelgroep.
- Gemeenten moeten vooraf hun plannen en doelen aanleveren.

Kansen voor gemeenten:

- Aanpakken van financiële en personele druk op leerwerkbedrijven.
- Ontwikkelen van een toekomstbestendige visie op werk en participatie.
- Betere afstemming en samenwerking met partners als zorg, onderwijs en werkgevers.
- Mogelijkheid om leerwerkbedrijven meer vraaggericht en op maat te laten werken.
- Inzetten op monitoring en resultaatgericht werken: inzicht in effectiviteit van beleid.

TIPS

- Wees op tijd: plannen en behoeften moeten in mei/juni afgestemd worden.
- Zorg voor heldere doelstellingen en gezamenlijke projectplannen met partners.
- Betrek leerwerkbedrijven actief in de uitwerking van plannen.
- Stem visie af met andere dossiers in het sociaal domein zoals armoede of jeugdzorg.
- Investeer in kennis en breng ambitie, financiën en governance op één lijn.

Meer weten?

Wil je meer weten over hoe je het Impulsbudget optimaal, zorgvuldig, doelgericht en in samenhang met andere opgaven kunt inzetten? Wyzer en de Galen Groep kunnen hierin ondersteunen. Wij werken nauw samen met gemeenten op zowel strategisch als uitvoerend niveau.

Wij bieden niet alleen onze expertise aan, maar leveren ook mensen voor het ondersteuningsteam van VNG. Divosa en Cedris richten een lerend netwerk in. Ook het ministerie van SZW draagt hieraan bij via handreikingen. Zo wordt gerichte ondersteuning geboden aan gemeenten.

Meer weten, neem dan contact op met Pieter Severijns (06 1832 6993) of Anton Revenboer (06 5496 7293).

02 HET RAVIJNJAAR

Het Ravijnjaar 2028: kansen en uitdagingen voor gemeenten.
Het ravijnjaar is doorgeschoven naar 2028. De daling van de rijksbijdrage aan gemeenten dwingt gemeenten om scherpe keuzes te maken. Tegelijkertijd biedt deze situatie kansen voor structurele vernieuwing, herprioritering en een robuustere financiële planning.

**PODCASTAFLEVERING:
HET RAVIJNJAAR**

**EXPLAINER VIDEO:
WAT IS HET RAVIJNJAAR**

Wat is het?

FINANCIEEL TEKORT IN 2028

Wijziging in financieringssysteem: de overgang van de oude 'trap op-trap af'-systematiek (gekoppeld aan rijksuitgaven) naar een nieuwe systematiek (gekoppeld aan het bbp) veroorzaakt een financiële kloof in 2028.

AFSCHAFFEN SPECIFIEKE UITKERINGEN (SPUKS)

De voorgenomen afschaffen van de specifieke uitkeringen gaat niet door. Wel wordt er 10 procent efficiencykorting toepast. Een stille bezuinigingsoperatie die in totaal neerkomt op 436 miljoen euro en ingaat per 2026.

STIJGENDE UITGAVEN

Gemeenten kampen met toenemende kosten door onder andere vergrijzing, jeugdzorg, energietransitie en veiligheid, terwijl inkomsten niet meestijgen.

BEPERKTE FINANCIËLE SPEELRUIMTE

Door de onzekerheid stellen gemeenten lange termijn-investeringen uit en worden meerjarenbegrotingen voorzichtig opgesteld, wat goed en duurzaam beleid belemmert.

WMO-DEEL APART GEFINANCIERD

Om extreme tekorten te voorkomen, krijgt een deel van de Wmo-financiering een eigen regeling buiten het gemeentefonds om, met oplopende budgetten tot 300 miljoen euro in 2029.

KRITIEK OP NIEUWE SYSTEMATIEK

Gemeenten vrezen dat lokale kosten sneller stijgen dan het bbp, wat leidt tot structurele tekorten onder het nieuwe financieringsmodel.

De kansen van het ravijnjaar

Doorlichting en herprioritering

- Dit is hét moment om kritisch te kijken: waar gaat geld naartoe, en waarom?
- Welke activiteiten leveren nog maatschappelijke waarde? En welke niet meer?
- Voorbeeld: onnodige infrastructuur behouden kan duurder zijn dan saneren.

Werken aan de voorkant

- Preventie in het sociaal domein is zowel menselijker als kostenefficiënter.
- Vroeg signaleren voorkomt zwaardere zorgtrajecten.

Integraal samenwerken

- De opgaven van nu vragen om samenwerking over domeinen heen.
- Gezondheid, ruimte, economie en zorg zijn onderling verbonden.
- Integraal werken verhoogt de kwaliteit én verlaagt de kosten.

Van beleidsdoelen naar opgabegericht werken

In plaats van te werken vanuit afzonderlijke beleidssectoren of algemene beleidsdoelen, richt opgabegericht werken zich op de bredere maatschappelijke uitdagingen die inwoners ervaren. Wat kan ik vanuit mijn expertise en middelen hieraan bijdragen?

Samenwerking en co-creatie

Opgavegericht werken vereist lef en nauwe samenwerking tussen verschillende domeinen, sectoren, inwoners en professionals. Hoe komen we gezamenlijk tot oplossingen? En hoe richten we intern en extern de samenwerking in? Niet alleen in de fase van beleidsontwikkeling, maar juist ook na vaststelling van deze opgaven?

Langetermijnperspectief

Opgavegericht werken richt zich vaak op complexe vraagstukken die een lange termijn aanpak vereisen. Dit vraagt om durf, visie en strategie die verder reiken dan korte termijn oplossingen. Dit betekent ook dat de kaasschaafmethode voor gemeenten niet werkt voor het Ravijnjaar.

Strategische Aanpak:

Wat kun je nu doen?

Breng geldstromen en trends in kaart

Weet waar je geld naartoe gaat en wat het oplevert.

Durf te herprioriteren

Stel kerntaken centraal. Wees eerlijk over wat wél en niet (meer) kan.

Werk domeinoverstijgend samen

Koppel sociaal beleid aan ruimtelijk beleid voor meer impact.

Focus op preventie en lange termijn

Kortetermijnbezuinigingen mogen structurele oplossingen niet frustreren.

Communiceer helder met inwoners

Leg keuzes uit. Transparantie vergroot begrip én draagvlak.

03 DATA & AI

Artificial Intelligence (AI) is niet meer weg te denken uit het nieuws. Door doorbraken zoals ChatGPT is er een stroomversnelling ontstaan in hoe we werken, creëren en organiseren. AI biedt ongekennde kansen voor efficiëntie en kwaliteit — mits we het slim én verantwoord inzetten.

De Europese Unie werkt ondertussen hard aan duidelijke wetgeving rondom het gebruik van AI: de EU AI Act. Wat betekent dit voor jouw organisatie? Waar liggen de kansen, en wat moet je regelen om aan de wet te voldoen?

Wat is de EU AI Act?

De EU AI Act (officieel: Artificial Intelligence Act) is de eerste uitgebreide wetgeving in de wereld die AI-systemen reguleert. De AI Act is op 1 augustus 2024 ingegaan. De wet geldt voor alle organisaties die AI ontwikkelen, leveren of gebruiken binnen de EU. Dat betekent dus ook: gemeenten, provincies, uitvoeringsorganisaties en ministeries.

De verordening maakt onderscheid tussen AI-systemen met een laag, beperkt, hoog of onaanvaardbaar risico. Voor hoog-risico systemen – bijvoorbeeld bij AI-gestuurde besluitvorming over burgers – gelden strenge regels rond transparantie, veiligheid en menselijk toezicht. Volgens de EU AI Act moeten overheden en organisaties de AI-geletterdheid bij medewerkers bevorderen.

UITDAGINGEN

1. AI-geletterdheid en kennisniveau

Bij een gebrek aan kennis over wat AI is en kan, wordt het beoordelen van mogelijkheden en ontwikkelingen lastig.

2. Ethische en juridische vraagstukken

Inzet van AI betekent ook naleving van wet- en regelgeving, zoals de AVG en de AI Act. Daarnaast transparantie en uitlegbaarheid van algoritmen.

3. Organisatie en governance

Binnen de organisatie moet AI een plek krijgen; beleid, governance en samenwerking tussen afdelingen.

4. Datakwaliteit en infrastructuur

Inzet van AI staat of valt bij de kwaliteit van data. Deze moet goed op orde en toegankelijk zijn.

5. Vertrouwen en draagvlak

Communicatie over de inzet en het gebruik van AI in de gemeente zijn hierin essentieel.

KANSEN

1. Efficiëntie en werkdrukverlichting

Inzet van AI kan zorgen voor efficiëntie en werkdrukverlichting, bijvoorbeeld door het automatiseren van routinematige taken of de inzet van slimme chatbots.

2. Betere dienstverlening

Voorspellende modellen bieden veel kansen om dienstverlening te verbeteren.

3. Slimme stad (Smart City) toepassingen

AI biedt mogelijkheden voor verkeersmanagement en mobiliteit op basis van realtime data. Of om energieverbruik te optimaliseren en onderhoud van openbare ruimte voorspellen.

4. Beleidsontwikkeling en besluitvorming

De inzichten en voorspellingen kunnen beleidsontwikkeling en besluitvorming optimaliseren.

5. Versterking van digitale vaardigheden (AI-geletterdheid)

De ontwikkelingen maken ontwikkeling van digitale vaardigheden noodzakelijk.

Actielijst om AI te benutten

- ✓ Ontwikkel een duidelijke AI-visie en -strategie
- ✓ Investeer in AI-geletterdheid en scholing
Breng huidig AI- en algoritmegebruik in kaart
- ✓ Start met kleinschalige, gecontroleerde experimenten (proeftuinen)
- ✓ Waarborg ethiek en transparantie
- ✓ Werk samen binnen netwerken en met partners
- ✓ Zorg voor goede data en infrastructuur
- ✓ Volg en implementeer wet- en regelgeving (AI Act, AVG, Woo)
- ✓ Betrek inwoners en maatschappelijke organisaties
- ✓ Monitor, evalueer en leer voortdurend

Training AI geletterdheid

Voor gemeenten en overheid

04 PARTICIPATIE- WET IN BALANS

Wat is de Participatiewet in Balans?

De Participatiewet in Balans is een aangekondigde hervorming van de huidige Participatiewet, waarmee het Rijk de uitvoering van de sociale bijstand menselijker, eenvoudiger en effectiever wil maken. De wet werd oorspronkelijk ingevoerd in 2015 om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt sneller aan werk te helpen. In de praktijk heeft de wet echter geleid tot bureaucratie, wantrouwen en ingewikkelde regels, waardoor het doel – participatie bevorderen – vaak uit zicht is geraakt.

De wet "in balans" moet dit herstellen. Het gaat niet om een volledig nieuwe wet, maar om een aanpassing die de bestaande regelgeving beter laat aansluiten op de complexiteit van mensenlevens

Wat zijn de belangrijkste elementen van de hervorming?

✓ Meer maatwerk mogelijk –
Gemeenten krijgen meer ruimte om af te wijken van standaardregels (zoals bij terugvorderingen en verrekeningen).	✓ Eenvoudigere regels –
Heldere richtlijnen over bijvoorbeeld giften, samenwonen of vrijwilligerswerk.
✓ Minder harde sancties –
De strenge fraudebestrijding wordt versoepeld; onbedoelde fouten leiden minder snel tot hoge boetes.	✓ Meer vertrouwen –
Van 'controle en wantrouwen' naar 'vertrouwen en ondersteuning'.

Wanneer treedt Participatiewet in Balans in werking?

De Tweede Kamer heeft de wetswijziging Participatiewet in Balans op 22 april 2025 aangenomen. Daarmee is het wetsvoorstel naar de Eerste Kamer. De beoogde invoeringsdatum is 1 januari 2026. Dit is Spoor 1 van de wijzigingen.

Deze aanpassing van de Participatiewet is onderdeel van een breder traject:

Spoor 2: herziening van de wet op basis van

- een realistisch mensbeeld
- het ondersteunen en versterken van de intrinsieke motivatie
- het bieden van een passend perspectief op participatie
- een toereikend sociaal minimum
- een doelmatig, maar ook voorspelbaar en begrijpelijk vangnet.

Spoor 3: professionalisering van de uitvoering.

Meer weten?

Wyzer Academie volgt de ontwikkelingen rondom Participatiewet in Balans op de voet. De ervaren trainers staan klaar om hun kennis over de wijzigingen te delen. Niet alleen over de wijzigingen in de wet, maar vooral wat dit betekent in de dagelijkse praktijk. Meer informatie hierover?

Maak
morgen

Herculesplein 88,
3584 AA Utrecht
030 774 0100

www.wyzer.com
communicatie@wyzer.nl
[@wyzer_nl](https://twitter.com/wyzer_nl)